

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו בהג השבועות תשפ"ד לפ"ק

בעיר מאנסי יצ"ו

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף תמ"ג

בכניסת החג

מתוך האש. וגם לא די שאתה בעצמך תעלה זאת על זכרוןך, אלא גם תודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם ע"ש. והיינו שיש לכל אב חיוב לספר לבנו ציור מעמד הר סיני, והסבא להודיע לנכדיו.

ומבואר מזה דהציור של קול השופר והאש והלפידים בהר סיני הם חלק מגוף קבלת התורה, שגם בדברים הללו מונח גנוח התעוררות והוראה לבני ישראל לשמירת התורה ומצותיה. ונראה בביאורו, דמבואר בטור (או"ח סימן תיו) דהמועדים נתקנו כנגד האבות, פסח כנגד אברהם דכתיב לושי ועשי עוגות (בראשית יח-ו), ופסח היה שבועות כנגד יצחק, שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק, סוכות כנגד יעקב וכו' ע"כ. וכן מבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק לא) שתי קרניו של איל, של שמאל נשמע קולו על הר סיני שנאמר (שמות יט-ט) ויהי קול השופר הולך וחזק מאד ע"ש. ויש להבין למה בחר ה' לתקוע במתן תורה בשופר אילו של יצחק דייקא.

אך הענין הוא, כי מעשה העקידה היה נסיון של מסירת נפש לאברהם ולבנו יצחק יחד. לאברהם לוותר על בנו יחידו שנולד לעת זקנתו, שאמר מה תתן לי ואנכי הולך עירי (בראשית טו-ב). וליצחק עצמו שימסור נפשו לקרבן ה'. ואמר הכתוב וילכו שניהם יחדיו (שם כב-ח), שניהם הלכו ברצון ובשמחה (רש"י שם). ורצה ה' להורות לנו בקול שופר באילו של יצחק, כי לתורה צריכין להיות מוכן לקבלו

אנו עומדים כעת בכניסת החג של זמן מתן תורתנו, יום חתונתו ויום שמחת לבו (שיר ג-יא), זה מתן תורה (תענית כו:). יום חתונתו של אדם היא הזמן של השמחה הגדולה ביותר שבחיינו, אשר עברו הוא עורך הסעודה היותר הגדולה של כל ימיו. וכמו כן יש אירוסין רוחניות בין ישראל לאביהם שבשמים ותורתו הקדושה, תורה צוה לנו משה מורשה (דברים לג-ד), אל תקרי מורשה אלא מאורשה (פסחים מט:), עליונים ששו ותחתונים עלו בקבלת תורה הכתובה מסיני. ואין זה רק יום זכרון לחתונה שהיתה הרבה דורות מלפנים, אלא בכל שנה ושנה מתעורר נישואין אלו. ביום הזה באו מדבר סיני (שמות יט-א), וברש"י לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו ע"כ. והכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה (פסחים סח:). וכעת עומדים להכנס לחופה, לסעודת חתונה אריכתא של שני ימים, ואשרינו מה טוב חלקנו, ומה נעים גורלנו, שנתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו.

ויש לנו מצוה מיוחדת לזכור מעמד הר סיני, וכמו שנאמר (דברים ד-ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב וגו'. וביאר ברמב"ן (שם) שלא די לזכור כל מצות ה' שניתנה לנו בסיני, אלא לזכור גם מאין באו לך המצות, שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך הקולות והלפידים את כבודו, ודבריו אשר שמעת שם

במסירת נפש. בזמנינו אין לנו נסיונות של דורו של שמד, צריכינן ליהרג בפועל על התורה, אלא צריכינן לחיות במסירת נפש על קיום מצות התורה. העולם משוקע בגשמיות, בתענוגים ובנוחיות, התנהגות חיי הגויים השפלים חודרת לעיני כל. והרוצה לחיות חיי תורה צריך לוותר על הרבה דברים בהנהגת ביתו, להיות לו בית קדוש לה'.

ועל כן היה הקול שופר מאילו של יצחק במתן תורה, ויהי קול השופר הולך וחזק מאד (שמות יט-ט), יש קול חזק שמשמיע שופר זו, והיא שיש לחיות על קידוש השם, כמו שהורה לנו אברהם בנסיון העקידה. ולא תימא, שהיה אברהם מיצר על זה ולא עשה ציווי ה' בשמחה, על כן לוקחין הוראה זו מהאיל, שנאמר ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו (שם כב-ג). וברש"י מאחר שכתוב ויעלהו לעולה, לא חסר המקרא כלום, מהו תחת בנו, על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומר, יהי רצון שתהא זו כאילו היא עשויה בבני, כאילו בני שחוט, כאילו דמו זרוק, כאילו הוא מופשט, כאילו הוא נקטר ונעשה דשן ע"כ. והיינו שהיה אברהם שש ושמח לעשות כל זה עם בנו, עבור קיום מצות ה'.

*

ותקרבון ותעמדון תחת ההר, וההר בוער באש עד לב השמים (דברים ד-א). האש הגדולה של השכינה על הר סיני השפיע להדליק לבבות של ישראל להיות בוער באש על עניני שמים, לעבוד את ה' בהתלהבות דקדושה מרעותא דלבא. והנה רצה ה' ללמד את ישראל במה שנתראה עליהם באש גדולה, על מאמרם (קידושין ל:): שהקב"ה אמר להם לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנאמר (בראשית יז-ז) הלא אם תטיב שאת, ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו, שנאמר לפתח חטאת רובץ, ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו בך, שנאמר ואלריך תשוקתו, ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר ואתה תמשל בו ע"כ. והיינו שיש בנו כחות הנפש להיות מושל על היצר הרע, במה שנעסוק בתורה, להקדיש העתים הפנויים ללמוד תורה.

והנה התורה נקראת אש, וכמו שנאמר (דברים לג-ב) אש דת למו, וכתוב (ירמיה כג-ט) הלא כה דברי כאש. ולעומת זה גם היצר הרע היא אש, וכדאיתא בגמרא (קידושין

פא.) דרב עמרם היה לו נסיון ביצרא דעריות, רמא קלא נורא בי עמרם [הזעיק בני השכונה לאסוף ולבא לכבות הדליקה, כדי שיחדל מיצרו שיתבייש מהם]. אתו רבנן [שהיו טוברים שיש שם דליקה, לכבות את הדליקה]. אמרו ליה כסיפתינן. אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי. אשבעיה [רב עמרם ליצר הרע] דינפק מיניה. נפק מיניה כי עמודא דנורא. אמר ליה חזית דאת נורא ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך ע"כ. וכתוב במהרש"א דמה דאמר נורא בי עמרם, ודאי דהם הבינו שדליקה בביתו, אבל הוא ודאי נתכוין על נורא דיצר הרע כדמסיק, דודאי לא הוציא רב עמרם חסידא שקר מפיו ע"כ.

והנה אמרו (יזמא כא:): שש אשות הן, יש אש אוכלת אש, אש דשכינה, דאמר מר [גבי כתות של מלאכים שאמרו לפניו מה אנוש כי תזכרנן], הושיט אצבעו ביניהם ושרפן ע"כ. וזהו הכח של אש התורה שהיא אש דשכינה, דקוב"ה ואורייתא חד (זוה"ק ח"ג עג), שהאש של תורה אוכלת האש של היצר הרע, וכאשר נקבל עלינו עסק התורה, תאכל אש התורה את האש של היצר הרע.

ומעמד זו של הר סיני צריכה להיות תמיד נגד עינינו, שההר בוער באש עד לב השמים, שניתנה לנו התורה באש, שבעסק התורה נוכל למשול על כל הנסיונות של היצר הרע שבוער בהאדם כאש. ונזכור את קול השופר של איל יצחק, להיות מוכנים תמיד למסירת נפש על התורה ומצותיה.

*

ואיתא בגמרא (מגילה לא:): עזרא תקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא, אמר אביי ואיתמא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה. בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא. ומשני אין עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ובעצרת על פירות האילן ע"כ. ובתוספות (ד"ה קללות), ואנו קורין במדבר סיני קודם עצרת, כדי שלא להסמיך הקללות שבבחוקותי לעצרת ע"כ.

ונראה בטעם דאנו קורין קודם מתן תורה פרשת במדבר, דידוע שיש בתורה ששים רבוא אותיות נגד ששים רבוא נשמות ישראל (זו"ח עד:), וכל אחד מישראל מכוון נגד

והקב"ה ברא את כל אדם שונה, שאין כשרונותיהם ומצביהם שוה, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ומתבקש מהאדם רק שיעבוד את ה' בצורתו שנברא. וידוע שכל אות שבתורה צריכה להיות מוקף גויל מכל צדדיו, והיינו הגבולים והגדרים שחייבה תורה וחכמינו ז"ל, במה הוא מותר להשתמש בהם, ובמה הוא אסור.

יש לכל אחד ואחד תפקיד מיוחד בעולם, לפי תכונת נפשו וגופו ודעתו ושכלו, ולא מתבקש ממנו שידמה לחבירו, כי אות אל"ף לא יוכל להיות אות בי"ת. ולא יצר לבבו כאשר לא זכה להתעלות כחבירו, בדברים שלא יוכל לדמות אליו. לא לכל אחד ניתן הכח להיות תורתו אומנתו, ולא לכל אחד ניתן הכח להויל זהב לבנות מוסדות התורה. ויששכר אינו זבולון, וזבולון אינו יששכר. וידוע מאמר הרה"ק רבי זושא זי"ע, שאינו מתיירא מיום הדין, שישאלו אותו למה לא היה כהאבות או כמו התנאים, כי זושא פשוט לא יוכל להיות כמותם, אבל הוא מפחד כאשר ישאלו אותו, זושא למה לא היית זושא.

אנו עומדים כעת לקבל התורה מחדש, אין להתבונן על אחרים אלא על עצמו לבד. רצונו של הקב"ה היה להעמיד אותי במצב שהנני נמצא בו, במשפחה זו שנולדתי בתוכה, בהזיווג שמוכן לי ארבעים יום קודם יצירתי, בסוג פרנסה זו שהמציא לו, וזהו התפקיד שלי בעולם. ולהתאמץ לקבל התורה במצבו, זושא להיות זושא, וביום הזה יש סיוע מלמעלה להתחדש ולקבל על עצמו להיות כבריה חדשה. ולזכור כי העולם הזה הוא עולם עובר, התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין, ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד. ואז נזכה לברכות התורה, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ובביאת בן דוד בב"א.

אות אחת בתורה. ולכן נקראים בשם ישראל"ל, נוטריקון יש ששים ר'בוא איותיות ל'תורה (מגלה עמוקות קפו). וכמו שבתורה כאשר חסר אות אחת ממנה הספר תורה פסולה, כן היא בישראל, כל אחד מהם שורש נשמתו היא באות שבתורה, וכל אחד ואחד הוא חלק מהתורה. ובכל מצב שהוא נמצא, שורשו נשאר קודש לה', כי הוא אות בתורת ה', ובחסרונו יחסר אות אחת מהתורה.

ועל כן קורין תמיד פרשת במדבר קודם מתן תורה, אשר בפרשה זו מתברר שמספרם של ישראל הם מכוונים נגד אותיות הספר תורה, וכאשר ישים זאת לנגד עיניו, יקיים ויגבה לבו בדרכי ה', לקדש עצמו עוד יותר בבוא זמן מתן תורתנו, ולקבל על עצמו מצות ה' בלב שלם, ולהכיר שכאשר הוא יחסר מקבלת עול התורה על עצמו, הוא מחסיר אות מהספר תורה שפוסלת אותה.

ולא עוד, אלא שעצם המנין של בני ישראל מורה על גדול חשיבות של כל אחד ואחד מישראל, שמתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה (רש"י במדבר א-א), ולהודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר (ישעיה מ-כו) המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא (רש"י שמות א-א). אשר כל אחד מישראל מאיר ככוכב בזמן שהחושך יכסה הארץ. ובזה ימצא כל אחד חיזוק להכיר גדול ערך נשמתו, וחיבת ה' אליו, ולקבל על עצמו עול התורה בהתחדשות בבוא זמן מתן תורתנו.

*

והנה כל אות שבתורה יש לה צורה אחרת משאר האותיות, ואין אות אחת דומה לחברתה. וכמו כן בהברה יש לכל אות מבטא שונה, וכן אין לכל האותיות מוצא אחת, אלא יש חמשה מוצאות הפה. ומזה מובן דכיון שכל יהודי שורשו באות שבתורה, אין בני אדם שוין,

בקידושא רבא יום א' דשבועות

חזרין מפחד הקול עד קצה המחנה, והיו מלאכי השרת מדיין אותן [מסייעין אותן להתקרב מעט מעט, שהיו חלשים, כאשר המדדה את בנה בתחלת הילוכו], שנאמר

בגמרא (שבת פח:) אמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל [זו היא מדת מחניהם, והיו הקרובים לדיבור

(תהלים סח-יג) מלכי צבאות יודון יודון, אל תיקרי יודון [משמע הם עצמם יודון] אלא יודון [מדדין אחרים] ע"כ. והקשו המפרשים הא לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה (שם פו:), והלא ב"ב מיל יש איסור תחומין גם מדאורייתא, ואיך יצאו חוץ לתחום. וכמו כן תקשה מאחר שכבר יצאו חוץ לתחום, איך היה מותר להם לחזור, והרי קיימא לן [שו"ע א"ח סימן תה-ה] דאפילו הוציאוהו באונס מחוץ לתחום אין לו אלא ארבע אמות ע"ש.

ובביאור הקושיא, דלא מיבעיא למאן דאמר (שבת פו:). דאתחומין נמי איפקוד במרה, ונסיעתן מרפידים לא היה בשבת, בודאי תקשה איך יצאו בסיני חוץ לתחום. אלא גם למאן דאמר דאתחומין לא איפקוד במרה, מכל מקום בדיבור החמישי כבר נצטוו גם אתחומין, ואיך חזרו לאחוריהם מאז ואילך על שאר הדברות, שהרי על כל דיבור ודיבור חזרו לאחוריהן. ובשלמא אי לא שמעו מפי הגבורה רק שני דברות הראשונות (שהש"ר א-ב) ורק אז חזרו י"ב מיל, אתי שפיר, אבל במכילתא איתא להדיא דבכל העשרת הדברות חזרו לאחוריהן, והלכו באותו יום ק"כ מיל, תקשה מאיסור תחומין. וגם אי נימא דהיו אונס, שיצאה נשמתן מגודל הפחד והוצרכו להשיב נפשם, אכתי תקשה שביום נתינת התורה, יודמן שיעברו כל בית ישראל על איסור שבת דחמור כעבודה זרה.

ובספר הרוקח (סימן קעח) ובתשובות מהר"ם בר ברוך (ח"ג סימן שצ) תירצו, דכיון דהיו מוקפים בתוך ענני הכבוד, הוי כמחיצות וכולו דינו כד' אמות, נמצא שלא יצאו חוץ לתחום ע"כ. (והובא גם באליה רבה א"ח סימן שצ-א).

ובהגהות הגאון בעל שואל ומשיב זצ"ל שם כתב, נוראות נפלאתי, דבגמרא (עירובין נה:) אמר רב הונא יושבי צריפין [דירה של הוצין וערבה ואינו קבע], אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן [אפילו יש הרבה במקום אחד כשיעור מהלך מאה אמה, אין חשובין עיר להיות כארבע אמות, וכל אחד מודד מפתח ביתו אלפים לכל רוח אם בא לצאת]. מתיב רב חסדא, ויחנו על הירדן מבית הישימות (במדבר לג-מט) [במחנה ישראל כתיב], ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי ההוא אתרא והוי תלתא פרסי על תלתא פרסי, ותניא כשהן נפנין אין נפנין לא לפניהן [חוץ לענן, שמא ילך הענן והארון שם] ולא לצדידיהן [חוץ לענן, שאין יודעין אנה יפנה הענן לעבור] אלא לאחוריהן [חוץ

לענן, דודאי לא יחזור הענן לאחוריו, אלמא המהלך בראש והוצרך לנקבו חוזר לאחוריו שלש פרסאות, וישראל במדבר יושבי אהלים היו, שאינן קבועין, ואפילו הכי מהלכין את כל המחנה כארבע אמות]. אמר ליה רבא דגלי מדבר קאמרת, כיון דכתיב בהו (שם ט-ב) על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, כמאן דקביע להו דמי [חשיבי היא חנייתן להיות נידונת קבע] ע"כ. ומעתה אי נימא דענני הכבוד הוי כמחיצה, אם כן מעיקרא לא קשיא ממחנה ישראל, שהרי היו מוקפין במחיצה, וליכא איסור תחומין עד שיצאו מן המחנה ע"כ. [וכן הקשה באמרי בינה (שבת סימן לד)].

ובאמת יש להקשות עוד, דהא אמרינן בגמרא (שבת צו:) הוצאה בשבת היכא כתיבא, אמר רבי יוחנן דאמר קרא (שמות לו-ה) ויצו משה ויעבירו קול במחנה. משה היכן הוה יתיב, במחנה לוי, ומחנה לוי רשות הרבים היא [שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו], וקאמר להו לישראל, לא תפיקו ותיתנו מרשות היחיד דידכו [מאהליכם] לרשות הרבים ע"כ. ובגמרא (עירובין יז:) דרשו איסור הוצאה מקרא דכתיב במן, אל יצא איש ממקומו ביום השביעי (שמות טז-טז), אל יוציא, שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול (עיין תוס' שם ד"ה לאו). ומעתה אי נימא דהיו מוקפין במחיצות, דענני הכבוד הוי כמחיצות, אם כן לא היה איסור הוצאה שם.

*

והנה הקושיא מלקיטת המן יש לומר, דאיתא בגמרא (יומא עה:) כתיב (במדבר יא-ט) וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו [אלמא בתוך המחנה יורד], וכתיב (שמות טז-ד) ויצא העם ולקטו [יציאה מחוץ למחנה משמע], וכתיב (במדבר יא-ח) שטו העם ולקטו [משמע במקום רחוק]. הא כיצד, צדיקים ירד על פתח בתיהם, בינונים יצא העם ולקטו, רשעים שטו העם ולקטו ע"כ. ואם כן היה נוגע זה להבינונים והרשעים שהוצרכו לצאת חוץ למחנה כדי למצוא המן, דאף שהמחנה מוקף מחיצות, מכל מקום חוץ למחנה איכא איסור הוצאה עם הכלים.

וגם נוגע לשבט דן שפלטן הענן, כדאיתא בילקוט (תצא תתקלח) ויזנב בך כל הנחשלים אחריו (כה-יח), כל מי שהיה נימוח [רפה במצות ה'] היה נישול [היה נשלך חוץ לענן] וכו'. רבנן אמרו שבטו של דן שפלטן הענן ע"ש. ואם כן לא היו מוקפים מחיצה, ויש אצלם איסור הוצאה.

הללו לפנות חוץ למחנה, ועל כרחך דדגלי מדבר היו כקבוע, ואין דינו כיושבי צריפין.

*

ג יש לומר על פי מה שכתוב בספר דורש לציון (דורש יג) להגאון בעל נודע ביהודה זצ"ל, דדין זה אי העננים נחשבו למחיצות תלוי בפלוגתא (סוכה יא): בפסוק כי בסוכות הושבתי (ויקרא כג-מג), דאי ענני הכבוד היו, מוכח דעננים חשובים סכך, כיון שהסכך זכר לעננים, על כן עננים חשובים סכך, וכיון שקרויין סכך כל שכן שקרויין מחיצות, ולמאן דאמר סוכות ממש אין משם ראיה, ומסברא לא חשיבי מחיצות ע"כ. ולפי זה אתי גם כן שפיר מה שלא תירצו בגמרא ביושבי צריפין, דדגלי מדבר היו מוקפין עננים והוי כמחיצות, דכיון דדבר זה בפלוגתא תליא, על כן תירץ לו דהוי כקביעי, דזה אתי שפיר לכולי עלמא.

*

והנה בשו"ת אבני נזר (או"ח סימן רעה אות יב) כתוב, דלדידי פשוט דלא נקרא מחיצה, שהרי מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה. ובפרק הישן (סוכה כג.) בעשה סוכתו בספינה, דאי יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה, ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים כשר ע"ש. ונשמע מזה, דאם עשה מחיצה במקום שאין רוח מצויה כלל, ואילו היה שם רוח מצויה דיבשה דעלמא היה נופל, לא היה חשיב מחיצה. דכי היכי דבים לא אזלינן בתר מקום שהמחיצה עומדת, דברוח מצויה דמקום זה אינה יכולה לעמוד, רק בתר רוח מצויה דעלמא. הכי נמי להיפוך, כיון שברוח מצויה דעלמא אינה יכולה לעמוד, לא חשיבה מחיצה. ובגמרא (יבמות עב.) דבמדבר לא נשבה רוח צפונית כי היכי דלא נבדור ענני הכבוד. ואם כן הוי מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח צפונית המצויה דעלמא ואינה מחיצה ע"כ.

ולכאורה נראה דדבר זה אם העננים היו יכולים לעמוד ברוח מצויה, בפלוגתא תליא מילתא. דאיתא בגמרא (שם) כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא נשבה להם רוח צפונית [ביום ולא זרחה חמה עליהם]. מאי טעמא, איבעית אימא משום דנוזפים היו [ממעשה העגל, ולא היו ראויין לאור נוגה]. ואיבעית אימא דלא נבדור ענני כבוד [כי היכי דלא נבדור ענני כבוד שהיו מקיפין ולא היתה חמה יכולה ליכנס] ע"כ. ויש לומר דבזה פליגי, דלתירוצא קמא דלא נשבה רוח צפונית משום דנוזפים היו, יש לומר

וצריכין לומר דגם שם היה נחשב לרשות הרבים, כיון שהלכו בנסיעתן ששים רבוא יחד, אם כי מקצתם היו במחיצות ענני הכבוד. [וזה תלוי בדיון הפוסקים אם רחוב שיש בו ששים רבוא רק כאשר נחשב גם הנוסעים בתוך עגלה (בזמניהם) וכלי רכב (בזמנינו) באמצע הרחוב, שהעגלה רשות היחיד בפני עצמו, דיש אומרים שאין מצטרפין לחשבון של ששים רבוא (שו"ת דברי יציב סימן קעב), ויש אומרים דמצטרפין (שו"ת אגרות משה ח"א סימן קלט ענף ה)]. וגם יש לדון על הערב רב שהיה עמהם, שהיו ר"מ רבוא אנשים (תרגום יונתן שמות יב-לח), ואיתא בזוהר הק' (ח"ב קצא.) דהערב רב, שהיו גרים גרורים, היו חוץ לענני הכבוד ע"ש. ועל כן היו הם אסורים לצאת ללקוט המן עם כליהם, וגם להביא משם נדבות המשכן למשה.

*

ג יש לומר על פי מה שכתוב בתרגום (שיר ב-ו) על הפסוק עד שיפוח היום ונסו הצללים, דבשעה שחטאו ישראל בעגל נסתלקו ענני הכבוד, כמו שכתוב (שמות לב-כה) וירא משה את העם כי פרוע הוא, ודרשו על פרוע שהוא לשון גילוי, שענני הכבוד שהיו מכסים אותם מעיני כל הלכו להם. והגר"א בפירושו (שיר א-ד) כתב בטעם שאין עושין סוכות בחודש ניסן אלא בחודש תשרי, כי ענני הכבוד שנסתלקו בחטא העגל, לא חזרו עד שירד משה וצוה על נדבת המשכן לכפר על העגל והתחילו להתעסק בבנינו. ואותו היום היה ט"ו בתשרי, שהרי ביום הכיפורים ירד משה מן ההר, ולמחרתו הקהיל את העם וצוה אותם על מלאכת המשכן, ונאמר (שמות לו-ג) והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר, לשני בקרים, כלומר ששני ימים הביאו נדבות לבם, והיינו יום י"ב ויום י"ג, וביום י"ד נטלו כל חכמי לב ממשה את כל הזהב במנין ובמשקל, וביום ט"ו החלו עוסקים במלאכת המשכן, ואז חזרו ענני הכבוד ע"כ. ומעתה משבעה עשר בתמוז עד ט"ו תשרי, קרוב לשלש חדשים, לא היו מוקפים בענני הכבוד, ועל תקופה זו נצטוו באיסור הוצאה. ובשעת הבאת נדבת המשכן עדיין לא חזרו הענני כבוד, ושפיר היה נוהג אז איסור הוצאה.

וממילא אתי שפיר גם הקושיא מיושבי צריפין, דלכן איצטרך קרא על פי ה' יחנו, דהוי כמאן דקביעי, ולא אמר משום דהיו מוקפים מחיצה, והיינו משום שהיו זמנים שלא היו מוקפים בענני הכבוד, ואיך יצאו בימים

ולמה אמר ה' 'מסיני' בא, דמשמע שאחר שבא מסיני זרח לשעיר למו.

וּנְרָאָה דהנה אמרו (פסחים סח:): בעצרת כולי עלמא מודו דבעינן לכב, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה. וביאר בבני יששכר (סיון ב-יא) על פי מה שכתב מהר"ש פרימו (הביאו הרב הגדול חיד"א זלה"ה) על הקושיא שהקשו, כיון שיעקב ועשו חלקו העולם הזה והעולם הבא, ויעקב נטל העולם הבא ועשו העולם הזה (תנא דבי אליהו זוטא יט), אם כן בני ישראל אינם רשאים ליהנות מן העולם הזה רק מה שהוא בהכרח גדול לצורך החיות, ואיך מצאנו ידינו ורגלינו, כי זה דבר שאי אפשר, ובפרט שבתורה יש לנו הבטחות גדולות על טובות עולם הזה. ותירץ מהר"ש הנ"ל, להיות תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פח:), נמצא ישראל שקבלו את התורה הצילו את כל העולם, שהיה עומד אז בסכנה גדולה, והוה כהציל מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר דהוא שלו (בבא מציעא כד:), ואם כן הגם שהעולם הזה היה שייך לעשו, כיון דהיה העולם בסכנה גדולה וישראל הצילוה, הרי עולם הזה גם כן שלהם, ואין לעשו ולכל האומות שום טענה ומענה גם על העולם הזה עכ"ל. ומעתה מה נכבד לפסק הלכה מאמר חז"ל הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכב, הגם דהוא יום החמשים ורמזו לדרגא דבינה עולם הבא, בעינן נמי לכב, לרמזו זה שהרווחנו במעמד הנכבד גם חלק עולם הזה, ואין להאומות שום טענות ומענות גם על הנאת עולם הזה, וכל מה שהצלנו מן תוהו ובוהו, לנו הוא ולבנינו עד עולם, אם כן אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום (נחמיה ח-י) ע"כ.

וְזֶהוּ שאמר הכתוב, כי אחר שה' מסיני בא, ורק ישראל קיבלו את התורה, והצילו הכל מזוטו של ים, אז ניתן כל חלקו של עשו לבני ישראל, וזרח משעיר למו, שהזריח כל מה שהיה בחלקו של שעיר לבני ישראל. [וסיים הופיע מהר פארן, כמו שדרשו (בבא קמא לח:). מפארן הופיע ממונן לישראל [שגילה ממונן והתירן, מפארן, כשסיבב והחזיר התורה על כל האומות ולא קיבלוה] ע"כ. כי אז זכו ישראל לרכושם של כל העולם, מדין מציל מזוטו של ים, ושפיר הותר ממונן אז לישראל.

דענני הכבוד היו חזקים כל כך דרוח צפונית אין בכוחה להבדילם, ועל כרחק הא דלא נשיב להם רוח צפונית טעמא משום דנוזפים היו. ולתירוצא בתרא העננים לא יכלו לעמוד נגד הרוח, ויש לומר דלכן לא נשיב רוח צפונית דלא נבדור ענני הכבוד. ואם כן דין זה אי ענני הכבוד יש להם דין מחיצות בפלוגתא תליא, על כן משני ביושבי צריפים, דשאני דגלי מדבר דנחשב כקביעי, משום דעל פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, ובוזה אתי שפיר לכולי עלמא.

*

וְהִנֵּה באבני נזר (שם) הביא עוד ראיה דאין לעננים דין מחיצה, מהא דאמרו (שבת ה:). המעביר ארבע אמות ברשות הרבים מקורה פטור, שאינו דומה לדגלי מדבר. ואי אמרת עננים חשובים מחיצה, הוא הדין חשובים מקורה, ואם כן רשות הרבים שבמדבר נמי מקורה היה, אלא ודאי לא חשובים מחיצה ע"כ.

וַיֵּשׁ לומר על פי מה שכתוב בחידושי חתם סופר (שבת ו:). דמשה נטה אהלו מחוץ למחנה, ולא היו ענני הכבוד מקיפים שם, ומשום הכי אמר לא תפיקו מרשות היחיד דידיכו לרשות הרבים דילי. ומה דאמרינן התם ומשה הוה במחנה לויה, הוא לאו דוקא, דהא בזמן שהביאו נדבה למשכן לא היה מחנה לויה עדיין, אלא לאהל מועד של משה שהיה מחוץ למחנה אז, כמבואר בקרא (שמות לג-ו) וברמב"ן שם ע"כ. ואם כן איסור הוצאה ילפינן מנדבות המשכן שהביאו למשה, וזה היה מחוץ למחנה שלא היה מקורה, ושפיר אמרו דברשות הרבים מקורה פטור, דאינו דומה לדגלי מדבר.

*

וְנִסִּים בברכת החג, שאמר משה בברכתו לישראל, ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן וגו' (דברים לג-ב). ובגמרא (עבודה זרה ב:). מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן. אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה ע"כ. ולכאורה לפי זה הוי ליה לומר ה' 'לסיני' בא וזרח משעיר,

הגליון הזה נכתב על ידי

מוה"ר ר' יעקב שמחה לעווי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' מאיר אויש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ישראל שפיטץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב
--	--	--